

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. II. Sancti familia nobilitate ac pietate illustris: ejus patria et institutio:
tempus gesti episcopatus assignatur, atque hinc annus ejus natalis et
emortualis eruuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

AUCTORE
J. G.

ultra ac sine conatu in mentem venerunt, ...
caque stylo prosecutus est adeo redundante et
perplexo, ut multis verbis perpaucas res enar-
rasse, dici sine injuria possit. Ejus ad Sancti
Vitam Præfatio ceteris partibus obscurior est,
eo quod ineptæ sæculi sui eloquentiæ studuit.
Hactenus illi : quibus, cum vitiosam sæculi IV
facundiam carpunt, multaque præclare a sancto
Antistite gesta ab eodem biographo intacta fuisse
conqueruntur, lubens assentior. Verum non video,
quo jure eum de jejuna loquendi profuentia tam
severe accusent, cum sat multa scripserit, quæ
paucioribus verbis, quam ipse usus sit, æque
plene enarrari non possent. Ut adeo malim cum
laudato Martenio S. Apollinaris Vitam brevis-
simam dicere, cumque eruditis piisque viris in
pretio habere, quam judicio stare scriptorum
Historiæ literariæ Franciæ, dum Vitam hanc
verbosiorum seu vocibus locupletem, rebus ipsis
jejunam esse, definiunt.

ex Ms. Petri
Chiffletii,
postpositis
aliis apogra-
phis, infra
edendum est.

13 Nunc, cur ex variis, quæ habemus, hujus
Vite apographis, tum excusis, tum Mss., illud
præ ceteris edendum censuerim, quod nobis Pe-
trus Chiffletius, Societatis nostræ vir eruditus,
olim submitit, reddenda mihi ratio est. Præter
lacunas aliquot, tom. VI Collect. Vett. Scripto-
rum ex codice Regiæ Sueviæ Vitam inspicienti-
bus obvias, nonnulla in eodem vitia sunt, in quæ
Grammaticæ tiro non impingeret, quæque a bio-
grapho, non tam Latine imperito, profecta fuisse,
credibile non est. Accedit, quod phrases nonnullæ
in eodem turbatæ aut laxatæ exsunt, quæ in
eadem Vita, ut est a Labbeo ex veteribus mem-
bris edita, integriores planioresque sint. Verum
cum et hæc utut lacunis vacua, nævis suis non
careat, qui et in apographo ex Mss. Cisterc.
tom. VI, num. 40 desumpto, inque Ms. Ursi-
campi egrapho reperiuntur, descriptum ex codice
Ms. S. Claudii cumque Ms. Accincti monasterii
a laudato Chiffletio collatum Vitæ exemplar,
utpote aliis, meo judicio, emendatius planiusque,
præ ceteris edendum censeo : quam ad rem non
parum me movit, quod auctor Vitæ S. Aviti apud
nos tom. I Februarii pag. 667 vix non ad apices
simile exemplar secutus fuisse videatur, cum ex
Vita S. Apollinaris ea desumpsit, quæ S. Avito
cum eo communia fuerunt.

§ II. Sancti familia nobilitate ac pietate illustris : ejus patria et institutio : tempus gesti episcopatus assignatur, atque hinc annus ejus natalis et emortualis eruuntur.

S. Apollina-
ris, qui ger-
manum fra-
trem habuit
S. Avitum.

Apollinarem nostrum ex utroque parente fra-
trem habuisse S. Avitum, Viennensem in Gallia
episcopum, disertè tradit biographus noster,
num. 2, ita in causa incesti Stephani (de qua
infra) utrumque Sanctum laudans : Qua de re
sancti ac beatissimi apostolici viri Avitus et
Apollinaris (qui SECUNDUM CARNEM GERMANI, in
Christi vero opere famosissimi fratres, ... spi-
ritu fervente eruditi)... simul in unum congre-
gati, ipsum Stephanum sacra communione pri-
vari sanxerunt. Nec alio, quam biographi nostri
sensu, intelligi debet, tum ipse S. Avitus, qui in

titulo Prologi ad quinque Poematum suorum D
libros, hortatu S. Apollinaris editos, aliisque locis
sese ejus fratrem compellat, tum ipsemet Sanctus
noster, dum illum Epistola XI inter S. Aviti
Epistolas Episcopum germanum salutat. Neve
dubium ullum superesse possit, an non forte,
quemadmodum se invicem episcopi quilibet Fra-
trum nomine vocitant, ita S. Apollinaris spiri-
tualis dumtaxat germanusve in Christo frater,
non vero secundum carnem S. Aviti frater ger-
manus intelligi possit, audi eundem S. Avitum
in Præfatione ad Poematum librum sextum, de
consolatoria laude castitatis ad Fuscinam sororem
scriptum, in hæc verba S. Apollinari loquentem :
Meminerit autem pietas tua, hunc ipsum, quia
sic vocas libellum, vel de religione PARENTUM
COMMUNIONUM, vel de virginibus nostræ familiæ fa-
miliarius disputantem, illis tantummodo legen-
dum dare, quos revera nobis aut vinculum propin-
quitate aut propositum religionis adnectit.
Communes itaque cum utriusque Sancto parentes
atque adeo et ceteri consanguinei fuerint, necesse
non est, posteaquam tom. I Februarii a pag. 660
in Vita S. Aviti et tom. II Martii a pag. 447 co-
piosius actum de iis fuit, de eodem hoc argumento, E
in quantum ad S. Apollinarem nominatim attinet,
uberius iterum hic disserere. Omissis proinde
rebus sat multis, quæ huc proxime non attinent,
sufficiet hoc loco utriusque parentis notitia, par-
tim ex S. Adone, partim ex S. Avito desumpta.

15 Et Ado quidem, jam ante num. 3 citatus
SS. Apollinaris et Aviti patrem, quem Isichium
patrem vero
S. Isichium,
matrem au-
tem Auden-
tiam,
vocat, asserit, senatoria primum dignitate orna-
tum, postea ad Viennensem in Gallia cathedram
evectum fuisse. Eadem hæc, suppresso tamen pa-
rentis sui nomine, indicat S. Avitus in suo mox
laudato carmine de consolatoria laude castitatis
ad Fuscinam sororem, ubi versu 657 et seqq. post
fascem nempe sæcularium dignitatum, puta sena-
toriarum aliarumque hujuscemodi, ad populorum
Ecclesiæ fascem, seu episcopales infulas assump-
tum fuisse patrem suum, his verbis canit :

Pontificem sacris adsumptum respice pa-
trem,

Cumque tibi genitor vel avunculus, undique
magni,

Post fascem placeant populorum sumere fas-
scem,

Suscipe quos humiles patrum ad consortia F
fratres

Officio similes nectens ecclesia junxit.

Idem vero Avitus suam, atque adeo et S. Apol-
linaris, matrem apertissime declarat, cum eam
Audentiam appellat, ac post editam ultimo partu
Fuscinam, una cum suo conjuge, S. Isichio, per-
petuam pari consensu, et ex voto quidem, servasse
castitatem, versu 49 et seqq. ita tradit :

Edidit ut quartam genitrix Audentia pro-
lem,

Teque dedit generi partu fecunda supremo :

Confestim parcam promittit ducere vitam.

Ac deinceps partibus castum servare cubile

Constituit votis carorum cura parentum.

16 Porro, tametsi cæcites, superna jam nobili-
tate donati, nobilitatem carnis et genus et proa-
vos, et quæ ipsi non fecerint, inter sua non com-
putent; tamen, quia juncta nobilitati sanctitas
mortalibus illustrior apparet, quam nobili pioque
stemmate ortus sit Sanctus noster, juverit hic
exposuisse. Ita S. Avitus in laudato plus semel
Poemate ad Fuscinam sororem de patre et avo
suo versu 651 et seqq. cecinit :

atavos pro-
avosque nobi-
lissimos,

Quos

A Quos licet antiquo mundus donasset honore,
Et titulis monstret generoso semper ab ortu:
Plus tamen ornavit divinum insigne gerentes
Ordine quod proprio sanctas meruere ca-
thedras.

*Neque pater et avus dumtaxat, sed et atavi pro-
avique S. Apollinaris, seu conjugii legibus defun-
cta uxore soluti, seu conjugis voluntate perpetuum
thoro separati, sacerdotali dignitate non minus,
quam antiquo mundi honore et avita nobilitate
illustres exstiterunt. Avitum rursus de his loquen-
tem audi:*

Non atavos jam nunc tibimet proavosque
retexam,

Vita sacerdotis quos reddidit inelyta dignos.
Igitur, Viennensi hoc præsule teste, Sanctus nos-
ter ex parentibus undique magnis genus suum
traxit.

inter quos for-
tasse impera-
tor Avitus

17 An autem inter ejus progenitores censi
debeat Avitus, qui, teste Cassiodoro in Chronico,
post Maximum in Gallis sumpsit imperium,
Henschenius noster tom. I Februarii pag. 660 in
medio reliquit; quod nec ego pro certo adstruere
ausim, quandoquidem S. Avitus, biographus nos-
ter, SS. Agobardus et Ado supra laudati, nus-
quam Avitum imperatorem Sancti nostri avum
vel S. Isidori patrem fuisse, expresse testati sunt.

B Sunt tamen indicia quædam, quæ hanc S. Apolli-
naris nostri originem sat similem vero reddunt.
Quod enim S. Avitus de avo et patre suo scribit,
eos, utut antiquo mundi honore donatos, illu-
striores easisse, Ordine quod proprio sanctas
meruere cathedras, hoc, si cui hujus temporis
viro illustri et secularibus prius fascibus ornato,
certe Avito imperatori (nam de S. Isidoro nihil
hic attinet dicere) exactissime congruit, utpote
qui ex senatore Arverno anno 455 imperator
declaratus, teste Mario Aventicensi in Chronico
apud Bouquetum tom. II, pag. 12, postmodum,
nempe Joanne et Varana coss. factus est episco-
pus in civitate, Placentia nimirum, uti Jor-
nandes ibid. pag. 27 exponit. Accedit, quod
S. Avitus Sancti nostri frater germanus ad
virum illustrem Apollinarem, S. Sidonii filium,
scribens, hujus suosque parentes communes fa-
ciat: suis Viennensem episcopum verbis Epist. 45
loquentem accipe: Animum namque, ut ait
vester poëta, subit cari genitoris imago, ut
memoria retractavi, usque ad nostras quam-
libet dispari professione personas, quandam
PARENTUM COMMUNIUM sortem parilitate laborum,
invidia exequente, perduci. Et paulo post:
Quotiescumque appeti visa est, criminationi
subjacuit FAMILIA NOSTRA, non crimini.

computandus
est,

18 Sirmondus noster, non temere conjiciens
epistolam hanc datam a S. Avito fuisse, cum
Apollinaris, S. Sidonii filius, ab Alarico rege,
apud quem delatus fuerat, illæsa gratia rediisset,
ad memorata jam mox verba ita annotat: Tanta
erat Aviti (Viennensis episcopi) familiæ cum
Sidoniana conjunctio, ut eandem faciat, vicis-
simque nomina transferat et commutet. Qua-
propter, cum, teste S. Gregorio Turonensi lib. II
Hist. Francorum cap. 21, Papianna, Aviti
imperatoris filia, S. Sidonio nupsit, ab eoque
filium habuerit Apollinarem illum, quocum sibi
parentes communes esse profitetur S. Avitus
consecrarium hinc fieri videtur, ut Avitus impe-
rator, qui Apollinaris, Sidonii filii, avus ma-
ternus certo fuit, etiam S. Apollinaris nostri et
S. Aviti avus exstiterit; maternus quidem, ut iis
videtur, qui per avunculum a S. Avito laudatum

quod post fascies secularium dignitatum ad po-
pulum ecclesiæ fascem assumptus fuerit, S. Sidonium designatum fuisse, censent; paternus
vero, ut iis placet, qui præter Ecdicium et Agri-
colam, a Sirmondo in Notis ad S. Sidonii episto-
las memoratos, Aviti imperatoris filium statuunt,
aut cum uno ex istis confundunt S. Isidori, a
quo ante aditum episcopatum S. Apollinaris
noster mundo datus est. Quidquid id est, certe
si spectetur usitata tum temporis consuetudo, ut
ab avis vel a patre nepotes filive nomen sortirentur
suum, ipsum Aviti nomen, quod germano
fratri S. Apollinaris inditum fuit, suadere potest,
Avitum imperatorem non extraneum familiæ illi
fuisse, unde SS. Avitus et Apollinaris editi in
lucem sunt. Sed de hac utriusque Sancti origine,
de reliqua ejus cognatione postea acturus, jam
satis dixisse me arbitror. Quare ad locum, ubi
natus et institutus fuerit S. Apollinaris, inqui-
rendum jam progredior.

AUCTORE
J. G.

19 De hoc ita subtimide locutus est Bailletus
ad hunc diem: Creditur (S. Apollinaris) Viennæ
natus fuisse. At poterat certe, si biographum
nostrum legerat, confidenter omnino, eum apud
Viennam Allobrogum et natum et institutum pro-
nuntiare. Biographum audi num. 1: Igitur beatus
Apollinaris, Valentiniæ urbis episcopus,
apud Viennam et natus et institutus est. Qui-
bus verbis eorum etiam confutatur opinio, qui
Sanctum nostrum in Lerinensi monasterio, sexa-
ginta circiter leucis a Vienna Allobrogum dis-
sitis, institutum fuisse volunt. Neque profecto tam
diserto biographi nostri testimonio opponi pos-
sunt hæc, quæ Vincentius Barrali in Chronolo-
gia Lerinensi pag. 378 tanquam Petri de Nata-
libus verba allegat: Apollinaris episcopus in
Gallis civitate Valentia, de quo constanter
tabulæ Lerinenses: Sanctus Apollinaris, epi-
scopus Valentiniæ et monachus Lerinensis. Ete-
nim, ut cuilibet Opus Equilini, anno 1493 excu-
sum, consulenti perspicuum fiet, nihil hic scriptor
lib. XI, num. 272 de Sancto nostro refert, præter
recensitum num. 3 S. Adonis de eo Elogium.
Quid? quod post Caput 129 ejusdem libri XI idem
Petrus de Natalibus aperte indicet, se æque de
S. Apollinaris ac de aliorum Sanctorum, quos
ibi enumerat, vita vel gestis nihil penitus po-
tuisse invenire, nisi eorum nomina et dies
festivitatum. At, inquit, tametsi laudatus Equi-
linus eum non faciat Lerinensem monachum; ta-
lem tamen constanter faciunt Lerinenses tabulæ,
prout Vincentius Barrali scribit. Sed, si veteres,
si authenticæ sint hæc tabulæ, cur ætatem earum
fidemque non indicat, cur eas Vincentius non
producit? Si recentiores, tanti momenti non
sunt, ut etiamsi iis Equilini aliorumque recen-
tiorum accederet auctoritas, ullatenus biographi
cœvi testimonio præponderare possint. Asserit
quidem biographus noster num. 5, sanctum
Antistitem nostrum cucullam gestasse, quam sibi
Burgundionum regina præstari postulavit, ut
super regem ægotantem sterneret: at qui inde
eum Lerinensem monachum fuisse contendit,
necesse est, ut episcopos omnes et cujuslibet con-
ditionis viros, qui ante pileorum nostri temporis
inventionem cucullatis vestibus utebantur, mona-
chos pariter Lerinenses faciat.

natus institu-
tusque fuit
Viennæ Allo-
brogum;
E

20 Non ita, quemadmodum de utroque Sancti
nostri parente, ac de loco ejus natali cœvorum
testimonio constat, de ipso anno, quo is vel natus
vel denatus sit, expressa nobis suppetunt aucto-
rum veterum documenta. Hinc utrumque nata-
lem

tenuitque epi-
scopatum Va-
lentinum an-
nis 54,

ACCTORE
J. G.

lem ejus annum exacte ac pro certo determinare non ausim. Est tamen, unde Sancti aetas et hinc natales anni sat prope erui plausibiliter possint. Sic nempe biographus noster num. 7 ad rem nostram scribit: Cum pontificalis officii cursum tricesimo et quarto anno venerabilis vitæ compleret, superna ammonitione commotus, ad visendos consacerdotes propinquosque suos properare decrevit, dicens ante transitum suum (quem jam celeriter imminere, divina revelatione cognoverat) velle se tam liminibus S. Genesii martyris, quam conspectibus atque affatibus propinquorum presentanea contemplatione præbere. Cum itaque, biographo nostro teste, anno 34 episcopatus sui mors celeriter, ut divina ferebat revelatio, S. Apollinari imminuerit, forte is eodem anno, vel saltem insequenti mortalem cum immortalis vita commutavit. His junge annos circiter 33, quos, cum ad Valentianam sedem evehetur, Sanctus numerabat; exsurgent universim anni circiter 67, quibus versatus in terris sit. Quod autem hi ultra annum Christi 531 extendi, aut removeri infra annum 430 non possint, in hunc modum ostendo. Anno B 529 vel initio sequentis habita est Valentina synodus ad Rhodanum, prout in Vita, S. Casarii, Arelatensis episcopi, num. 43, et in Vita S. Cypriani, Telonensis episcopi, num. 45 a nobis jam dictum est. Quoniam vero huic non interfuit S. Apollinaris (id enim biographus, qui se aperire proficitur, quod, mundanæ vitæ propinquante jam termino, Sanctum egisse recoleret, ejusque adeo exsilium deinde gesta retulit, silentio non involvisset) oportet, ut jam sanctus Antistes in vivis esse desierit, atque adeo ut 34 episcopatus ejus anni eo se extendere non possint. Sententiam hanc egregie confirmat S. Ado in Chronico, Etate 6, ad annum 492, ubi S. Apollinarem jam tum episcopum fuisse, statuit: ea quo consecrarium est, ut anno 531 superstes in vivis non fuerit, cum alias non 34 aut 35, sed 39 aut 40 annis Valentianam sedem tenuisset, quod cum biographi verbis supra adductis facile conciliari nequit.

ac probabiliter mortuus est sub annum Christi 520, aetatis suæ anno circiter 67.

21 Quapropter non video, quid Coitium impellere poterit, ut ad annum Christi 534, num. 9 ita de Sancto nostro scriberet: Tunc in vivis adhuc esse poterunt Sæculatius, episcopus Deensis, et Apollinaris, episcopus Valentianus, qui concilio Epaonensi sub Sigismundo Burgundie rege interfuerant. Quin contra, vel ex hoc capite, quod S. Apollinaris Epaonensi synodo anno 517 interfuerit, nec tamen in Arelatensi concilio, anno 524 habito, inter præsules illos, quibuscum ipse una Epaonensi subscripserat, vel per se vel per vicarios compareat, sat probabiliter confici posset, eum jam inde ab anno 524 e vivis excessisse; quæ quidem mortis epocha Castellano non displicuisse videtur, quandoquidem Sancti obitum anno 520 innexuit. Certe ob jam dicta plausibiliter videtur, sub annum 520, seu inter annum 518 et 524 ejus obitum contigisse, quam inter annum 525 et 534, uti adstruit Martyrologium Parisiense anno 1727 excusum. Castellani igitur epocha, tamquam probabiliori, admissa, consequens est, ut anno circiter 486 ad Valentianam sedem S. Apollinaris evectus fuerit, atque adeo quatuor circiter annis prius, quam S. Avitus, ejus, ut Sirmondus alique communiter censent, natu minor frater, episcopali dignitate fulgere cœperit; quam quidem S. Avito dignitatem circa annum 490 collatam fuisse, ostendit

Henschenius noster tom. I Februarii pag. 661, D num. 6 et in Annotatis suis ad ejus Vitam, in qua S. Apollinaris, certe quod natu major erat, ante S. Avitum nominatus fuit; quod idem tradunt scriptores Historiæ literariæ Franciæ tom. III, pag. 116, Longuevallius noster tom. II Hist. Eccles. Gallicanæ pag. 218 alique passim eruditi; ac proin nostræ supra memoratæ chronotaxi minime adversatur S. Ado in Chronico, dum ad annum dumtaxat 492 SS. Aviti et Apollinaris meminit, cum loco citato non doceat, utrumque Sanctum anno illo episcopalem ordinationem suscepisse, ut potius eos, jam ante episcopos creatos, tunc maxime ac deinceps doctrina et virtutibus fulsisse, insinuare videatur. Quod si ad Valentianæ ecclesiæ ante annos plurimos, ut apparet, suo pastore viduatæ, miserandum statum respiciamus, videri mirum poterit, non ante annum circiter 486 S. Apollinarem ei præfectum fuisse, quod tamen ideo factum non fuisse, putem, quod is requisitos a sacris canonibus annos necdum ante id temporis attigisset. His ita, ut res non certa fert, utcumque stabilitis, si anno Christi circiter 486 anni ferme 33 completi subducantur, quos nempe ante aditum episcopatum S. Apollinaris exegit, ad annum circiter 453 redibitur, qui ejus in terris natalis fuerit. E

§ III. Sancti gesta et variæ virtutes, de quibus apud biographum nostrum nulla fit mentio.

Stabilitis ex biographo nostro Sancti nobilissima cogatione, patria atque institutione, dignatque ex eodem, quoad fieri proprius potuit, ortus, suscepti episcopatus et obitus tempore, ab illo nunc, ut ne, quæ ipse explicare non recessuit, sancti Antistitis gesta virtutesque, omnino tacita prætermittam, divertere tantisper cogor, ad eundem tamen mox reversurus duce, cum de rebus, a S. Apollinare sub vitæ finem gestis, agendum erit. Si Joanni Columbo, ex fide ceterum Monumentorum et Mss. codicum archivi episcopalis quatuor libris gesta episcoporum F Valentianorum et Diensium studiose complezo, si Sammarthani fratribus tom. III Galliæ Christianæ pag. 1409 aliisque scriptoribus adhærere liceat, S. Apollinaris Valentianam sedem tenuit post Maximum hujus nominis I. Hic porro, ut Sirmondus in Epistolam Bonifacii I Papæ apud Labbeum tom. II Conciliorum col. 1816 scribit, ille idem fuit, quem Manichæorum olim secta involutum, homicidique in sæculari judicio damnatum et multis insuper flagitiis cooperatum, accusarunt apud Bonifacium (hujus nominis, ut dixi, I) clerici ejusdem ecclesiæ, asserentes, illum delegatis constitutisque in provincia cognitionibus adesse minime voluisse, omniaque semper judicia subterfugisse. Pontifex, quia is Roman non venerat, intra provinciam judicandum decernens, synodum episcoporum die præfixo congregari jubet, in eaque Maximi causam discuti et sententiam sive in præsentem sive in absentem proferrî. Quid homini reo ab episcopis actum sit, nusquam litteris proditum inveni. Id certum, Valentianum gregem sub pastore, ut in Epistola Bonifacii tom. cit., col. 1584 dicitur, Manichæorum caligine... et

In S. Apollinare pastorali sollicitudo pro suo grege.